

Сталінская пяцігодка і задачы беларускага мастацтва

У аснову прынята першая сесія Вярхоўнага Савета СССР закона аб пяцігоднім плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г. пакладзена праграма пасляваеннага развіцця Савецкага Саюза, якую вызначаюць таварыш Сталін у сваёй прамова перад выбаршчыкамі Сталінскай выбарчай акругі г. Масквы 9 лютага 1946 года.

Закон аб пяцігоднім плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР на 1946—1950 г. г. з'яўляецца важнейшым сродкам, накіраваным на рэалізацыю Сталінскай праграмы далейшага росквіту гаспадаркі, навуцы і культуры нашай савецка-аказанічнай магутнасці.

Сталінскі пяцігодні план прадугледжвае поўнае ажыццяўленне надзей беларускага народа на ліквідацыю нававаеннай цяжкіх вынікаў нямецкай акупацыі, на ўздым народнай гаспадаркі і жыццёвага

узроўню працоўных, на далейшы росквіт навуцы і культуры.

Сталінская пяцігодка з'яўляецца пяцігодкай далейшага росквіту самага перадавога ў свеце савецкага мастацтва.

Савецкае мастацтва заклікае адраджаць вялікую ролю ў справе выхавання мас у духу камуністычнай ідэалогіі, у барацьбе з перажыткамі і ўплывамі варажэй ідэалогіі.

Роботнікі мастацтва заклікаюць «Служыць вялікай справе духоўнага абнаўлення людзей, што ўжо адбываецца ў нашай краіне, іх ачышчэння ад бруду старага грамадства, фарміравання іх камуністычнай свядомасці і камуністычнага спосабу паводзін» (Значэнне ідэалагічнай работы ў сучасных умовах, «Большык» № 9, 1946 г.).

За гады новай пяцігодкі нашы людзі значна вырастаюць ідэйна і культурна. Задача работнікаў мастацтва заключаецца ў тым, каб садзейнічаць гэтай ідэйнаму і культурнаму росту беларускага народа.

Перспектывы развіцця тэатраў Беларусі

Улетку 1944 года пачалася рэвакуацыя беларускіх тэатраў на радзіму і аднаўленне асобных тэатральных калектываў. Цяпер ужо адноўлены і працуюць у рэспубліцы 8 рэспубліканскіх тэатраў і 4 абласных. Недахоп тэатральных пляцовак, а таксама неўмагчымасць тэатральных калектываў кадрамі затрымаваць пашырэнне дзейнасці тэатраў Беларусі. Але і ў гэтых, пакуль яшчэ дрэнных умовах, тэатральныя калектывы Беларусі паказалі значны творчы рост.

аснову якой пакладзена агульнавядома народная легенда, што знайшла сваё хвалючае ўвасабленне ў п'есе Я. Купалы «Магіла Алава», беларуская опера кампазітара М. Алава «Андрэй Касцюка», прысвечаная мужнаму партызану Вялікай Айчыннай вайны Канстанціну Заслонару; опера «Надзежда Дурава» А. Багатырова і рад опер аб новым савецкім чалавеку, яго высокародных пачуццях, аб бязмежнай адданасці радзіме.

Паспяхова аднаўляе сваю работу Беларускі Дзяржаўны арда Ляна тэатр оперы і балета.

У верасні 1944 г. тэатр рэвакуіраваўся ў г. Мінск і ўжо ў снежні 1944 года на сцэне Мінскага Дома афіцэраў пачаў свае спектаклі новай беларускай оперы кампазітара Я. Цікоцкага «Алеся» (лібрэта П. Броўкі).

У 1945 годзе тэатр паказаў оперы «Сявільскі цырульнік», «Чыо-Чыо-Сан», «Кармэн» і балетны спектакль «Арлекінада».

У сакавіку 1946 г. адбылася прэм'ера рускай класічнай оперы «Русалка». Пастаўка оперы «Русалка» з'яўляецца значным творчым дасягненнем тэатра.

Аб няўхільным росце нашага опернага тэатра і спеласці яго мастацтва сведчыць таксама прэм'ера тэатра—опера Вердзі—«Травіята».

У рэпертуарным плане тэатра шырока прадстаўлены і найбольш хвалючыя гледацка рускія класічныя оперы.

Беларускі Дзяржаўны арда Працоўнага Чыровага Сцяга драматычны тэатр імя Які Купалы не спыняў сваёй работы ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Аб няўхільным росце нашага опернага тэатра і спеласці яго мастацтва сведчыць таксама прэм'ера тэатра—опера Вердзі—«Травіята».

У сучасны момант у рэпертуары тэатра 16 спектакляў, большасць якіх характарызуецца высокім мастацкім майстэрствам.

У рэпертуарным плане тэатра на бліжэйшыя гады побач з сучаснымі савецкімі п'есамі беларускіх і рускіх драматургаў, якія адлюстроўваюць героіку міранай працы, барацьбу народа за новае жыццё, ёсць і п'есы аб гераічным мінулым беларускага народа і сярэд іх «Кастусь Каліноўскі», «Георгій Скарына», п'еса народнага пэтра Беларусі Я. Купалы «Раскаідае гняздо», спектакль «На купалле» па матывах фальклора, п'еса, прысвечаная ўз'еднанню беларускага народа ў адзін савецкі дзяржава, п'есы аб гераічнай барацьбе беларускага народа ў гады Айчыннай вайны.

Аб няўхільным росце нашага опернага тэатра і спеласці яго мастацтва сведчыць таксама прэм'ера тэатра—опера Вердзі—«Травіята».

Руская класіка ў рэпертуарным плане тэатра прадстаўлена новай для беларускага тэатральнага мастацтва творамі вялікіх рускіх пісьменнікаў: «Гора ад розуму»—А. Грыбаедава, «Вішнёвы сад»—А. Чэхава, «Навалініца»—А. Астроўскага, «Нахлебнікі»—І. Тургенева, «Арол і арліца»—А. Талстога і інш.

Аб няўхільным росце нашага опернага тэатра і спеласці яго мастацтва сведчыць таксама прэм'ера тэатра—опера Вердзі—«Травіята».

Тэатр паставіць п'есу Пагодзіна «Крэмлёўскія куранты», у якой ролю В. І. Леніна будзе выконваць народны артыст Г. Глебаў.

Хібы рэпертуара

Тэатр імя Я. Купалы яшчэ недастаткова ўдзяляе ў справе фарміравання камуністычнай свядомасці нашага народа і выкарчавання рэшткі чужой на ідэалогіі. Гэтай справе лепш за ўсё служыць добрая савецкая п'еса, прысвечаная нашай сацыялістычнай рэчаіснасці. За апошнія два гады тэатр паставіў усюго толькі тры новыя сучасныя савецкія п'есы—«Мілы чалавек», «Заложнікі» і «Драмучае сэрца». Відць, што ў тэатры маюць месца пагардлівыя адносіны да савецкай п'есы.

Робота тэатра пасля сканчэння вайны пацярджала думку аб тым, што яго калектыву не супакойваецца на дасягнутым, а ідзе па шляху далейшага творчага росту. Аб гэтым яскрава сведчыць спектакль «Так і будзе», «Крэмлёўскія куранты», «Рэвізор», які заняў першае месца ў рэспубліцы на ўсесаюзным аглядзе рускай класікі.

На рэспубліканскай нарадзе работнікаў мастацтва ў верасні 1945 г. адзначалася, што тэатр імя Які Купалы не мае выразнай рэпертуарнай лініі, што ён нехайні ставіцца да роднай мовы. За апошні час справа зусім не змянілася.

У рэпертуарным плане тэатра ёсць беларускія і рускія п'есы, якія паказваюць нашу рэчаіснасць, нашае няўхільнае імкненне да новых перамог у будаўніцтве камуністычнага грамадства.

На рэспубліканскай нарадзе работнікаў мастацтва ў верасні 1945 г. адзначалася, што тэатр імя Які Купалы не мае выразнай рэпертуарнай лініі, што ён нехайні ставіцца да роднай мовы. За апошні час справа зусім не змянілася.

У рэпертуарным плане тэатра ёсць п'есы Астроўскага, Чэхава, Горкага, будзе ставіцца п'еса Я. Коласа «У паўлескай глушы» (па апавесці), п'еса В. Вольскага «Машэка» і інш.

Недахоп у рэпертуарнай лініі ёсць не толькі ў драматычным тэатры імя Я. Купалы. Гэтыя недахопы ёсць і ў Беларускім Дзяржаўным тэатры імя Я. Коласа і, можа, не ў меншай меры. У рэпертуары гэтага тэатра сёння 20 спектакляў. З іх толькі тры беларускія. А хіба не з'яўляецца буйнейшым недахопам рэпертуара Дзяржаўнага тэатра оперы і балета той факт, што пастаўка беларускага нацыянальнага балетнага спектакля «Салавей», які атрымаў у свой час выдатную ацэнку, замаруджваецца тэатрам.

Да свайго дваццацігадовага юбілея тэатр паказаў «Гамлет» В. Шэкспіра.

У 1943 годзе пачаў аднаўляць сваю дзейнасць Дзяржаўны рускі драматычны тэатр БССР. Самым буйным дасягненнем тэатра за перыяд яго пасляваеннай дзейнасці з'яўляецца спектакль «Цар Фёдар Іванавіч»—А. Талстога.

Недахоп у рэпертуарнай лініі ёсць не толькі ў драматычным тэатры імя Я. Купалы. Гэтыя недахопы ёсць і ў Беларускім Дзяржаўным тэатры імя Я. Коласа і, можа, не ў меншай меры. У рэпертуары гэтага тэатра сёння 20 спектакляў. З іх толькі тры беларускія. А хіба не з'яўляецца буйнейшым недахопам рэпертуара Дзяржаўнага тэатра оперы і балета той факт, што пастаўка беларускага нацыянальнага балетнага спектакля «Салавей», які атрымаў у свой час выдатную ацэнку, замаруджваецца тэатрам.

У рэпертуарным плане тэатра пераважаюць сучасныя творы выдатных рускіх драматургаў, прадстаўлена таксама руская і зарубежная класіка.

Дзяржаўны Яўрэйскі тэатр БССР з'яўляецца адным з старэйшых і найбольш кваліфікаваных калектываў БССР.

У цяжкіх умовах праводзіць сваю работу Беларускі Дзяржаўны драматычны тэатр імя Я. Коласа. Прыгожы будынак тэатра ў г. Віцебску быў разбураны нямецка-фашысцкімі захопнікамі, і тэатру даводзіцца працаваць на звычайнай клубнай пляцоўцы. Як і тэатр імя Я. Купалы, гэты тэатр мае сваю багатую гісторыю.

У часе вайны і цяпер гэты тэатр працуе ў г. Новасібірску. Тэатр аднавіў амаль што ўсе свае даваенныя спектаклі і паставіў рад новых. У яго рэпертуары п'есы Шалом-Алехіма «Давесце тысяч», «Тэу маладзік» і інш., А. Астроўскага «Без выні ваватка», Сіманова «Так і будзе», Гольдфадна «Чараўніца» і «Цвей Кунелемла» і інш.

Творчому станавленню тэатра садзейнічалі п'есы народных пэтраў БССР Які Купалы («Паўлітка») і Якуба Коласа («Вайна», «У лущах Палесся»).

З-за адсутнасці тэатральнай пляцоўкі, мы дагэтуль не змоглі перабазіраваць гэты тэатр у Беларусі, нягледзячы на тое, што ў г. Новасібірску тэатр, не маючы сваёй пляцоўкі, працуе ў вельмі цяжкіх умовах.

Мы абавязаны перавесці гэты буйнейшы тэатральны калектыв у Беларусі і стварыць належныя ўмовы для яго творчай работы. На адбудову памяшкання тэатра ў Мінску планам прадугледжана два мільёны рублёў, зачынаюцца праектыныя работы, і ўжо ў 1947 годзе яўрэйскі тэатр будзе мець у Мінску сваё капітальнае адноўленае і абсталяванае памяшканне.

На межамі Беларусі працуе і Беларускі Дзяржаўны тэатр музычнай камедыі. Цяпер ён знаходзіцца ў Маскве і перад ім стаяць задачы таксама перабазіраваць

Кірунак творчасці нашых беларускіх кампазітараў у чацвертай Сталінскай пяцігодцы, безумоўна, будзе вызначацца іх няўхільным імкненнем стварыць музыку, вартую вялікай Сталінскай эпохі, музыку, шчыльна звязаную з народам.

Буйнейшым недахопам у рабоце нашых кампазітараў з'яўляецца тое, што яны па-

П. Лютаровіч

Начальнік Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР

яго ў Беларусі. Толькі тады мы будзем мець магчымасць складаць рэальныя перспектывыя планы яго творчай дзейнасці.

У рабоце гэтага тэатра, з прычыны адсутнасці належных умоў, а таксама з прычыны бездаказных адносін да справы з боку дырэктара тэатра тав. Гераскіна, мастацкага кіраўніка тав. Зака і ржысёра Камерніцкага, ёсць рад буйнейшых недахопаў і самыя галоўныя з іх—гэта нізкая мастацкая якасць большасці спектакляў. Да таго нізка, што некаторыя з іх забаронена ставіць у Маскве.

Выключэннем з гэтага з'яўляецца спектакль «Баядэра», які карыстаецца заслужанай павагай у гледачы і пастаўлены на высокім мастацкім узроўні.

Амаль што наогул створаны пасля сканчэння вайны чатыры абласныя тэатры—Палескі, Баруйскі, Гомельскі і Баранавіцкі, якія за параўнальна кароткі час дасягнулі пэўнага творчага ўздыму.

Пяцігодні план развіцця мастацтва БССР у галіне тэатральнага будаўніцтва прадугледжвае поўнае аднаўленне даваеннай сеткі тэатраў. Гэта значыць, што мы павінны стварыць 8 новых тэатральных калектываў, у тым ліку, у г. Мазыры, Магілёве, Брэсце і Маладзечне, Гродзенскі абласны тэатр лялек, Мінскі абласны тэатр у г. Барысаве і буйны перасоўны тэатральны калектыв спецыяльна для абслугоўвання сельскага насельніцтва.

Пяцігодні план тэатральнага будаўніцтва прадугледжвае рад мерапрыемстваў па арганізацыю ўмацаванню існуючых тэатральных калектываў, большасць з якіх аднавіла сваю дзейнасць, але далёка яшчэ не дасягнула даваеннага становішча. Гэта ў першую чаргу стасуецца да такіх тэатральных калектываў, як Баранавіцкі, Брэсцкі, Пінскі, але гэта таксама стасуецца і да больш буйных тэатральных калектываў рэспублікі. Так, напрыклад, дзякуючы бестурботнасці з боку дырэктара, Дзяржаўны тэатр імя Я. Купалы дагэтуль не мае ўласнага аркестра. Намінальна аркестр існуе, ёсць 49 аркестрантаў, усе яны атрымоўваюць поўны заробак, але фактычна ў аркестры драмтэатра ёсць толькі 3 чалавекі. Такое становішча не дае магчымасці правільна панаваць спектаклі, ставіць

Добрая вынікі і значную карысць справе дало вылучэнне такіх маладых работнікаў тэатра оперы і балета, як Л. Тупчана (Мікаэла ў «Кармэн»), Ю. Матраева (Фігаро ў «Сявільскім цырульніку»), В. Розенблат (Каламбыя ў «Арлекінадзе»), І. Соўна (Перэта ў тым-жа балете), М. Вігільберг у вырыцці падводнага царства «Русалкі» і інш.

Многа маладых актараў з поспехам заняты ў спектаклі «Запратанены хлеб»—А. Астроўскага, які пастаўлены тэатрам імя Я. Купалы. Артысты С. Хацкевіч, М. Мірончык, М. Тройцкая, А. Барановіцкі і інш. паказалі тут свае добрыя актёрскія дасягненні. Аднак, у гэтым спектаклі яны выступаюць адзін-два разы ў месяц, што вельмі недастаткова для іх творчага росту.

У тэатры шмат артыстаў з 5—10-гадовам стажам, з спецыяльнай тэатральнай адукацыяй, якія за ўвесь час іх работы мелі адну ролю і выступалі адзін-два разы ў месяц, альбо лічыліся дублёрамі пэўных роляў, але ніколі не ігралі гэтых роляў. Ёсць шмат шляхоў для палепшэння работы з маладымі артыстамі, для ўцягнення ў работу ўсіх творчых работнікаў тэатраў. Трэба толькі жаданне з боку кіраўніцтва тэатрамі, якога, на жаль, няма.

Кіраўнікам тэатраў добра вядома афіцыйнае распараджэнне Камітэта па справах мастацтва пры Совеце Міністраў БССР, якое абавязвае ўсе тэатры, незалежна ад п'есы, мець у сваім рэпертуары спецыяльныя спектаклі для дзяцей. Але нашы тэатры такіх спектакляў не маюць.

Мільёнаў савецкіх людзей. Неабходна стварыць выдатныя творы аб гераічнай барацьбе беларускага народа з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Гэтыя творы будуць выхоўваць у нашых людзях пачуцці глыбокага патрыятызма, адвагі і беззаставятай мужнасці ў барацьбе за радзіму.

А. М. Горкі казаў, што гераічнай справа патрабуе гераічнага слова». Нам патрэбны творы, якія ўслаўлялі б героіку працы, пафэс вялікай сацыялістычнай будоўлі, працоўнага подзвігі рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі, якія змагаюцца за ажыццяўленне грандыёзных задач, вызначаных Сталінскай пяцігодкай. Нам патрэбны творы, якія асветлялі б прынцыпы савецкага ладу, які самага дэмакратычнага, які найбольш поўна адлюстравалі карэнізм інтарэсам народа.

Творы нашых драматургаў павінны садзейнічаць выхаванню чалавека камуністычнага грамадства і знішчэнню таго, што перашкаджае палітычнаму і інтэлектуальнаму росту савецкіх людзей. Вобраз чалавека трэба паказваць у працэсе стаўлення, значыць паказваць не толькі таго, які ён ёсць сёння, але і такім, якім ён павінен быць і будзе заўтра, з тым, каб вобраз такога героя-чалавека, што абавязуе ў сваёй асобе выдатныя рысы і пачуцці перадавых людзей, быў ідэалам для гледача. Не адрываючыся ад спраўданага, наша мастацтва павінна ўзнімацца над ім.

Нам патрэбны глыбокія, зместоўныя і цікавыя творы, прысвечаныя смі, побыту, чыстату, не засмечаным перажыткамі каханню, адданасці і абавязку, высокародным адносінам паміж людзьмі ў грамадстве, чысціні асобістых пачуццяў і добрародных інтарэсаў савецкага чалавека.

Неабходна напісаць творы, якія б яскрава адлюстравалі адвечную сувязь і дружбу беларускага народа з вялікім рускім народам, паказалі б яны розум, трывалы характар і цярплівасць рускага народа.

У нас яшчэ вельмі мала твораў, якія паказваюць гераічнае мінулае беларускага народа, яго выдатных барацьбу за светлую будучыню, вучоны, пісьменнікаў. Тэатрам патрэбны п'есы аб Леніне і Сталіне—вялікіх стваральніках Беларускай дзяржавы, аб уз'еднанні беларускага народа ў адзін беларускі дзяржава.

Задачи драматургіі

Мільёнаў савецкіх людзей. Неабходна стварыць выдатныя творы аб гераічнай барацьбе беларускага народа з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Гэтыя творы будуць выхоўваць у нашых людзях пачуцці глыбокага патрыятызма, адвагі і беззаставятай мужнасці ў барацьбе за радзіму.

А. М. Горкі казаў, што гераічнай справа патрабуе гераічнага слова». Нам патрэбны творы, якія ўслаўлялі б героіку працы, пафэс вялікай сацыялістычнай будоўлі, працоўнага подзвігі рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі, якія змагаюцца за ажыццяўленне грандыёзных задач, вызначаных Сталінскай пяцігодкай. Нам патрэбны творы, якія асветлялі б прынцыпы савецкага ладу, які самага дэмакратычнага, які найбольш поўна адлюстравалі карэнізм інтарэсам народа.

Творы нашых драматургаў павінны садзейнічаць выхаванню чалавека камуністычнага грамадства і знішчэнню таго, што перашкаджае палітычнаму і інтэлектуальнаму росту савецкіх людзей. Вобраз чалавека трэба паказваць у працэсе стаўлення, значыць паказваць не толькі таго, які ён ёсць сёння, але і такім, якім ён павінен быць і будзе заўтра, з тым, каб вобраз такога героя-чалавека, што абавязуе ў сваёй асобе выдатныя рысы і пачуцці перадавых людзей, быў ідэалам для гледача. Не адрываючыся ад спраўданага, наша мастацтва павінна ўзнімацца над ім.

Нам патрэбны глыбокія, зместоўныя і цікавыя творы, прысвечаныя смі, побыту, чыстату, не засмечаным перажыткамі каханню, адданасці і абавязку, высокародным адносінам паміж людзьмі ў грамадстве, чысціні асобістых пачуццяў і добрародных інтарэсаў савецкага чалавека.

Неабходна напісаць творы, якія б яскрава адлюстравалі адвечную сувязь і дружбу беларускага народа з вялікім рускім народам, паказалі б яны розум, трывалы характар і цярплівасць рускага народа.

У нас яшчэ вельмі мала твораў, якія паказваюць гераічнае мінулае беларускага народа, яго выдатных барацьбу за светлую будучыню, вучоны, пісьменнікаў. Тэатрам патрэбны п'есы аб Леніне і Сталіне—вялікіх стваральніках Беларускай дзяржавы, аб уз'еднанні беларускага народа ў адзін беларускі дзяржава.

Аб узроўні музычнай культуры

Гісторыя беларускай музычнай культуры непарумна звязана з гісторыяй развіцця беларускага народа. Яго высокія імкненні і слаўныя подзвігі ўвасобілі ў мастацкіх вобразах, створаных нашымі кампазітарамі і музыкантамі, якія ўнеслі значны ўклад у скарбніцу музычнага мастацтва БССР.

Кірунак творчасці нашых беларускіх кампазітараў у чацвертай Сталінскай пяцігодцы, безумоўна, будзе вызначацца іх няўхільным імкненнем стварыць музыку, вартую вялікай Сталінскай эпохі, музыку, шчыльна звязаную з народам.

Буйнейшым недахопам у рабоце нашых кампазітараў з'яўляецца тое, што яны па-

аркестры і асобныя выканаўцы скардзяцца, што няма дастаткова і папулярнага нацыянальнага народнага рэпертуара, не хапае рэпертуара для хораў: змешаных, мужчынскіх, жаночых, дуэтаў і трыаў.

Да таго, каб творы нашых кампазітараў маглі пашырацца, каб іх маглі выбіраць для выканання асобныя музычныя калектывы БССР і асобныя выканаўцы, для гэтага наш пяцігодні план у галіне развіцця музычнай культуры прадугледжвае арганізацыю ў Беларусі музычнага выдвецтва і забеспячэнне яго неабходнай выдвечнага грамадства і знішчэнню таго, што перашкаджае палітычнаму і інтэлектуальнаму росту савецкіх людзей. Вобраз чалавека трэба паказваць у працэсе стаўлення, значыць паказваць не толькі таго, які ён ёсць сёння, але і такім, якім ён павінен быць і будзе заўтра, з тым, каб вобраз такога героя-чалавека, што абавязуе ў сваёй асобе выдатныя рысы і пачуцці перадавых людзей, быў ідэалам для гледача. Не адрываючыся ад спраўданага, наша мастацтва павінна ўзнімацца над ім.

Нам патрэбны глыбокія, зместоўныя і цікавыя творы, прысвечаныя смі, побыту, чыстату, не засмечаным перажыткамі каханню, адданасці і абавязку, высокародным адносінам паміж людзьмі ў грамадстве, чысціні асобістых пачуццяў і добрародных інтарэсаў савецкага чалавека.

Неабходна напісаць творы, якія б яскрава адлюстравалі адвечную сувязь і дружбу беларускага народа з вялікім рускім народам, паказалі б яны розум, трывалы характар і цярплівасць рускага народа.

У нас яшчэ вельмі мала твораў, якія паказваюць гераічнае мінулае беларускага народа, яго выдатных барацьбу за светлую будучыню, вучоны, пісьменнікаў. Тэатрам патрэбны п'есы аб Леніне і Сталіне—вялікіх стваральніках Беларускай дзяржавы, аб уз'еднанні беларускага народа ў адзін беларускі дзяржава.

Аб узроўні музычнай культуры

Гісторыя беларускай музычнай культуры непарумна звязана з гісторыяй развіцця беларускага народа. Яго высокія імкненні і слаўныя подзвігі ўвасобілі ў мастацкіх вобразах, створаных нашымі кампазітарамі і музыкантамі, якія ўнеслі значны ўклад у скарбніцу музычнага мастацтва БССР.

Кірунак творчасці нашых беларускіх кампазітараў у чацвертай Сталінскай пяцігодцы, безумоўна, будзе вызначацца іх няўхільным імкненнем стварыць музыку, вартую вялікай Сталінскай эпохі, музыку, шчыльна звязаную з народам.

Буйнейшым недахопам у рабоце нашых кампазітараў з'яўляецца тое, што яны па-

аркестры і асобныя выканаўцы скардзяцца, што няма дастаткова і папулярнага нацыянальнага народнага рэпертуара, не хапае рэпертуара для хораў: змешаных, мужчынскіх, жаночых, дуэтаў і трыаў.

Да таго, каб творы нашых кампазітараў маглі пашырацца, каб іх маглі выбіраць для выканання асобныя музычныя калектывы БССР і асобныя выканаўцы, для гэтага наш пяцігодні план у галіне развіцця музычнай культуры прадугледжвае арганізацыю ў Беларусі музычнага выдвецтва і забеспячэнне яго неабходнай выдвечнага грамадства і знішчэнню таго, што перашкаджае палітычнаму і інтэлектуальнаму росту савецкіх людзей. Вобраз чалавека трэба паказваць у працэсе стаўлення, значыць паказваць не толькі таго, які ён ёсць сёння, але і такім, якім ён павінен быць і будзе заўтра, з тым, каб вобраз такога героя-чалавека, што абавязуе ў сваёй асобе выдатныя рысы і пачуцці перадавых людзей, быў ідэалам для гледача. Не адрываючыся ад спраўданага, наша мастацтва павінна ўзнімацца над ім.

Нам патрэбны глыбокія, зместоўныя і цікавыя творы, прысвечаныя смі, побыту, чыстату, не засмечаным перажыткамі каханню, адданасці і абавязку, высокародным адносінам паміж людзьмі ў грамадстве, чысціні асобістых пачуццяў і добрародных інтарэсаў савецкага чалавека.

Неабходна напісаць творы, якія б яскрава адлюстравалі адвечную сувязь і дружбу беларускага народа з вялікім рускім народам, паказалі б яны розум, трывалы характар і цярплівасць рускага народа.

У нас яшчэ вельмі мала твораў, якія паказваюць гераічнае мінулае беларускага народа, яго выдатных барацьбу за светлую будучыню, вучоны, пісьменнікаў. Тэатрам патрэбны п'есы аб Леніне і Сталіне—вялікіх стваральніках Беларускай дзяржавы, аб уз'еднанні беларускага народа ў адзін беларускі дзяржава.

Пяся—гэта душа народа, яна ішла і ідзе з народам, яна рабіла больш лёгкімі пакеты нашага народа ў цяжкім мінулым, яна адлюстроўвала барацьбу нашага народа, да супроць яго прыгнятальнікаў, яна адлюстроўвала сталае імкненне беларускага народа «трымацца адзін сілаю» з вялікім рускім народам.

Пяся ўзмацняе радысць свабоднага народа, які будзе сваё шчасце, паказвае вялікую магутнасць народа, рознастайнасць і глыбіню яго пачуццяў.

Сардэчна беларуская народная песня натхняе і нашых беларускіх кампазітараў, музыкантаў і вакалістаў у іх творчасці.

Адным з выдатных знаўцаў і зборальнікаў беларускай песні з'яўляецца мастак кіраўнік Беларускага Дзяржаўнага ансамбля песні і танца Рыгор Раманавіч Шырма, які на працягу дзесяткаў год змагаецца за тое, каб узняць яе на яшчэ больш высокі мастацкі ўзровень.

У нас ёсць добрая застольная песня, але ў нас яшчэ няма новай вясельнай песні,

ПЯСНЯР РУСКАЙ СЛАВЫ

(Да 130-годдзя з дня смерці Г. Р. Дзяржавіна)

Цяпер сусветна-гістарычнае значэнне рускай літаратуры з'яўляецца агульнапрызнаным. Яе патрыятызм і народнасць, барацьба за перадавыя ідэалы людзей і служэнне народу заўсёды выклікалі захапленне і здзіўленне ўсіх сапраўдных прыхільнікаў чалавечтва.

Лепшыя людзі Расіі былі перш за ўсё яе сапраўднымі грамадзянамі, яе вернымі сынамі. Адным з такіх выдатных людзей, якія ўславілі веліч нашай радзімы, быў паэт Гаўрыла Раманавіч Дзяржавіна.

Дзяржавіна, як паэт, сфармаваўся ў перыяд выдатнага перамогу рускай зброі. Дзесяць год — з 1762 па 1772 г. г. — ён праслужыў радавым салдатам у гвардзейскім Прэображэнскім палку. Гэты час наклаў значны адбітак на ўсё яго далейшае жыццё і творчасць. Блізкае знаёмства з прашчым народам узбагаціла мову паэта, прашчпала яму любоў да простага, дэмакратызавала яго пачуцці і думкі.

Праз дванаццаць год пасля атрымання першага афіцэрскага чына Дзяржавіна стаў губернатарам, потым кабінет-сакратаром Кацярыны II, сенатарам і ў 1802 годзе — міністрам. Але як не высока падняўся паэт, ён не змяніў звычкі, думкі, пачуцці, мову і спосаб выказвання, якія набыў у народа.

Пэзія Дзяржавіна — гэта рэха багатай падзеямі эпохі. Восемнаццаты век, які пачаўся справамі і перамогамі. Пятра Вялікага, закончыўся звышнем неумірнай славы Аляксандра Суворова. Паэт быў асабіста знаёмы з вялікім палкаводцам, захапляўся ім і добра разумее яго заслугі перад Радзімай. Дзяржавіна быў сведкай многіх выдатных падзей рускай вайнавай гісторыі і хутка адклаўся на кожным герачыне ўчынак, на кожную перамогу нашых войск. Бяспрыкладны ў гісторыі вайны Ізмаільскі штурм паэт адзначыў хвалеючымі радкамі:

Везувій пламя ізрыгае;
Стоплі агненнай во тьме стоіт;
Багрова зарево сіяе;
Дым чорны клубом верх летіт;
Краснеет поит, ревет гром ярыи,
Ударом в след звучат удары;
Дрожит земля, дождь искр течет;
Клокочут реки рдяной лавы:
О Россі таков твой образ славы,
Что зрел под Измаилом свет!

Суворавскія дзіва-волаты былі непераможнымі, для іх не было пераходак, імкліваць іх для таго часу была недасяжнай. Яны бралі непрыступныя крэпасці, вялі барацьбу са стыхіямі — туманамі, завеямі, навальніцамі, пераадолялі непераходны альпійскія бязодні. Паэт з надзвычайнай сілай уласвай перамогі рускай зброі:

...А слава тех не умирает,
Кто за отечество умерт:
Она так в вечности сияет,
Как в море ночью лунный свет.
Времен в глубоком отдалении
Потомство твое увидит тени,
Которых мужество был дух.
С горбов их в души огонь полетает,
Когда по рошам разнесется
Бессмертной лодой дел их звук.

У вяселлі одах перамозе і вышавальных песнях Дзяржавіна па-майстэрску намаляваў велічынныя вобразы рускіх «нікім не пераможаных» войнаў:

...О русска грудь неколебима!
Твердейшая горы стена,
Скорей ты ляжешь трупом зрима,
Чем будешь кем побеждена.

Дзяржавіна было зразумела, што мгутнасць рускай зброі і дзяржавы з'яўляецца законмерным вышкім гістарычных і нацыянальных асаблівасцей рускага народа. У гімне на вышнім французіх у Расіі ў 1812 годзе паэт пісаў:

...О Россі о доблестный народ,
Единственный, великодушный,
Великий, сильный, слабой звучный,
Изясностью своих доброт!
По мышцам ты — непотомный,
По духу ты — непобедимый,
По сердцу прост, по чувству — добр,
Ты в счастья тих, в нещастья бодр...

Патрыятызм мастака, яго шчырая любоў да радзімы занатаваны не толькі ў творах, якія ўслаўляюць рускую зброю, але і ў тых вершах, у якіх ён гіранічна і сатырычна выяўляў і караў сучаснікаў за іх хбы («Феліца», «Мрой Мурзы», «Вяль-можа» і інш.). Ён гнеўна выкрываў карыслівых людзей, якія ставілі асабістыя выгоды вышэй інтарэсаў народа, бязлітасна высмейваў несправядлівых і праджых уладароў і суддзюў, якія ставіліся абьякава да людскога гора.

Пясняр Расіі і яе славы, Дзяржавіна быў сапраўдным рускім нацыянальным паэтам. Ён любіў і адчуваў рускую прыроду, ведаў яе прыгожасць і дудюна выяўляў іх у многіх творах («Зіма», «Вясна», «Лета», «Восен», «Воблака», «Пярун», «Васёлка» і інш.).

На темноголубом эфире
Злата плавала луна;
В серебряной своей порфире
Блестяючи с высот она
Сквозь окна дом мой освещала
И палевым своим лучом
Златые стекла рисовала
На лаковом полу моем.

Якое багацце фарб, якая сіла выяўлення, што даходзіць да адчуванняў. Ён любіў яркія, сакавітыя фарбы, маляўнічасць і багачце, такое спалучэнне гукаў, якое здольна перадаць прыгожасць і моц стыхійных з'яў прыроды.

Выключна цікавае маюць яго філасофскія творы, у якіх паэт закранае пытанні светабудовы, чалавека і яго месца ў светабудове. Самыя значныя з іх — «На смерць князя Мясчэрскага», «Рака часоў», «Бясмерце душы», «Бог» і інш. Глыбокі і арыгнальна глыбокі для свайго часу выказаў ён аб жыцці і смерці, аб пакутах і асалодах чалавека.

Дзяржавіна палымяна любіў рускую мову. Ён ганарыўся ёй, яе «багачцем і сілай, гнутасцю і здольнасцю выяўляць выразна і прыгожа ўсе пачуцці сэрца чалавечага». «Бацька рускіх паэтаў», так называў Гаўрыла Раманавіч геніяльна рускі крытык Бялінскі, многа зрабіў для рускай мовы і верша. Ён запаліў «бліскую зару новай рускай паэзіі». Шырокі грамадскі светапогляд, веданне рускага жыцця і вялікая паэтычная адоранасць дазволілі яму ў многім падтрымаць грамадзкую рэформу, якую зрабіў у рускай літаратуры Пушкін.

Прайшло сто трыццаць год з дня смерці Гаўрыла Раманавіча Дзяржавіна, а слава песняра велічынскі Расіі не змеркла. Вершы яго да гэтага часу жывуць і гучаць. Яны па-ранейшаму клічуць да мужнасці і подзвігу ў імя любові да народа і Айчыны.

М. ДАБРЫНІН.

Українська „Літературна газета“ № 27, 28

У 27 нумары газета друкуе Пастанову Савета Міністраў Саюза ССР аб прысуджэнні Сталінскіх прэмій за выдатныя работы ў галіне мастацтва і літаратуры за 1945 год. «Сталінскія прэміі» — піша газета ў перадавым артыкуле «Поспехі абавязваюць», — сведчаць значныя дасягненні савецкай літаратуры і мастацтва ў перадавым артыкуле «Поспехі абавязваюць».

Усю другую старонку газета прысвяціла пісьменнікам-лаўрэатам. Газета друкуе разгорнутую справаздачу пра рэспубліканскую нараду па пытаннях прапаганды, а таксама артыкулы «Пра некаторыя хібы ў сучасным украінскім літаратурнастве» — Івана Ле і Ільі Стубну, «Слова на эстрадзе» — Якава Герардскага і «Мастацтва кінжэлавой вокладкі» Аляксандра Барысава.

***

У 28 нумары газеты надрукаваны адкрыты ліст калгасніку арцелі «Сталінскіх ілях», удзельніку гуртка мастацкай сама-

дзейнасці на Тарнопальшчыне, Старшынні прэзідыума Саюза савецкіх пісьменнікаў Украіны Максіму Рыльскаму і Старшынні прэзідыума Саюза савецкіх кампазітараў Украіны Казімаку.

Пытаннем літаратурнай крытыкі прысвечаны перадавы артыкулы — «За прычыноўную, патрабавальную, актыўную крытыку». Тэрэн Мясніна расказвае ў сваіх нататках пра сустрэчу з Дзямбулам.

Газета надрукавала артыкул «Першы том твораў І. В. Сталіна».

«Твор вялікай страсці» — так называецца артыкул Мікіты Шуміла пра кнігу Ванды Васілеўскай «Песня над водамі».

Значную ўвагу газета аддае новым творам украінскай літаратуры, што напісаны за апошні час.

У артыкуле «Пачуцці перспектывы» аўтар Юкім Мартыч патрабуе ад пісьменнікаў, каб іх творы былі звернуты ў будучыню. «Пачуцці перспектывы», — піша ён, — павінна стаць адным з крытэрыяў мастацкага твора.

У нумары надрукаваны вершы Яраслава Шпорта, Аляся Ганчара і Ханы Левінай.

КАЛЕКТЫ БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАВНАГА ОРДЭНА ПРАЦОУНАГА ЧЫРВОНАГА СЦІГА ДРАМАТЫЧНАГА ТЭАТРА ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ ВЫКАЗВАЕ ГЛЫБОКАЕ СПАЧУВАННЕ НАРОДНАЯ АРТЫСТЫЦЫ БССР ВОЛЬЗЕ УЛАДЗІМЕРАУНЕ ГАЛІНЕ АЛЕКСАНДРОўСКАЯ З ПРЫЧЫНЫ ЗАУЧАСНАЯ СМЕРЦІ ЯЕ МУЖА

Васіля Пампеевіча Александровскага

ДЫРЭКЦЫЯ, ПАРТАРГАНІЗАЦЫЯ І МЯСЦКОМ БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАВНАГА ОРДЭНА ЛЕНІНА ВЯЛІКАГА ТЭАТРА ОПЕРЫ І БАЛЕТА БССР ВЫКАЗВАЮТ ГЛЫБОКАЕ СПАЧУВАННЕ НАРОДНАЯ АРТЫСТЫЦЫ СССР ЛАРЫСЕ ПАМПЕЕўНЕ АЛЕКСАНДРОўСКАЯ З ПРЫЧЫНЫ ЗАУЧАСНАЯ СМЕРЦІ ЯЕ БРАТА

Васіля Пампеевіча Александровскага

Рэдакацыя: Л. Александровская, А. Багатыроў, Г. Глебаў, П. Кавалёў, Якуб Колаас, А. Куляшоў, А. Кучар (в. а. адказнага рэдактара), П. Пестрак, Г. Таран.

Бабруйскі абласны драматычны тэатр. На здымку злева — арт. Я. Зубоўскі і А. Шах. Парон у спектаклі «Праўда добра, а шчасце лепей»; у цэнтры — арт. А. Халіна, О. Пятрова і Н. Шышалаў у спектаклі «Лісічкі»; справа арт. Р. Грудз і Н. Раманаў у спектаклі «Праўда добра, а шчасце лепей».

Фота Г. Бугаенкі.

Вучыцца, удасканальваць майстэрства

Вельмі прыемна, што сёлета, побач з рэспубліканскімі тэатрамі, на гастролях у сталіцу прыхаў і пераўнауча малады калектыву — Бабруйскі абласны драматычны тэатр.

На старонках друку, ды і на нарадах работнікаў мастацтва пры абмеркаванні работы абласных тэатраў БССР неаднаразова выказвалася думка, што перыферыяныя калектывы, якія знаходзяцца ў абласных цэнтрах, не маюць ні свайго пэўнага творчага аблічча, ні ўласнага тэатражна кірунку, нават і не імкнуча да таго, каб заадаволіць элементарныя запатрабаванні гледача. Гэта ў нейкай меры датычыцца і Бабруйскага тэатра.

Тэатр пачаў гастролі ў Мінску карнавальнай, поўнай вяселлі іспанскай п'есай выдатнага драматурга XVII стагоддзя Кальдэрона «Дама-невідзімка». Гэта — камядз «пашча і шагі», дзе ў цэнтры хітраспелнай інтрыгі стаць людзі, якія горава кахаюць і падманваюць адзін аднаго, каб яшчэ больш спадабачылі. Другі спектакль — псіхалагічная драма «Лісічкі» амерыканскага пісьменніка Л. Хелмана. Гэта п'еса аб навыве, аб сіле грошай, аб зверскіх адносінах паміж людзьмі, адносінах, народжаных капіталістычным грамадствам.

Трэці спектакль — бытавая камядз А. Астроўскага «Праўда добра, а шчасце лепей» і, вяршыня, трагедыя Ф. Шылера «Здрада і каханне».

Першыя тры п'есы аб'ядноўвае адна думка, думка глыбока-гуманная, уласцівая прагрэсіўна-дэмакратычным творам, — барацьба за годнасць чалавека, змаганне за ачышчэнне грамадства ад ілжы і несправядлівасці. Так трактую гэтыя спектаклі мастацкі кіраўнік Бабруйскага абласнога тэатра М. Кавязін.

З рэжысёрскага боку спектакль «Дама-невідзімка» вырашана ў раматэчна-лірычным плане.

Дона Анхэла (арт. Н. Вінтаўкіна) — гераіня п'есы — вынаходліва і хітра, але ў той жа час непасрэдная і лёгкая захапленца. Яе пачуцці свежыя, гэта з'рабля, эгэгантная жанчына, чаго, на жаль, бракуе выканаўцы Анхэлы. Пачуцці каханя выяўляюцца больш-менш толькі тады, калі яна знаходзіцца сам-на-сім, пры сустрэчах-жа з донам Мануэлем яго губляюцца. Артысткі нехапае камядзайнай лёгкасці. Што датычыцца ўзаемаадносін з іншымі дзейнымі асобамі, дык рысункі ролі ў асноўным зроблены правільна. Шчырая Анхэла-Вінтоўкіна ў сваіх ўзаемаадносін з донай Беатрысай і з сваёй служанкай Ісабель. Аднак, артысткі не ўдаецца перамацаць некаторую рэзкасць і набыць лірычныя рысы, якія павінны былі б жыць разам з яе ўмелымствам плесці інтрыгу.

Дона Беатрыса (арт. О. Пятрова) сыграная артысткай няярка. Праўда, гэты вобраз цалкам падпарадкаваны доне Анхэле, каб паўней характарызаваць гэтую выдумчыву, але пры сустрэчах з донам Мануэлем ролі Беатрысы можна было б сыгрць больш выразна.

У сэнсе стварэння характараў у спектаклі вылучаецца артыстка М. Кавязін у ролі служанкі Ісабель. Яна ўвесь час жыве ў вобразе, з рознымі людзьмі паводзіць сябе па-рознаму, але не парашуеці цілеснасці вобразе. Праведзена цікава артысткай сыня з кошчыкам, у якой досечць поўна выяўлена дасціпнасць Ісабель.

З трох кавалераў нам здаецца, што больш увагі заслужвае дона Луіс (арт. Я. Зубоўскі). Праўда, пастаноўшчык даў яму рад дасціпных знаходак: то ён як кот падслуховае дзючкова гутарку, то як паведзецца на шаггах і г. д. Але ўсё, што рэжысёр даў актору, Я. Зубоўскі ўдала выкарыстаў у сваёй ролі і згодна задуме пастаноўшчыка стварыў цэласны вобраз смешнага «гора-любоўніка».

Што датычыцца Мануэля (арт. М. Пайграйнак) і дона Хуана (арт. Н. Шышалаў), дык сыграны яны не ў характары, напісаным драматургам. Да гэтага-ж выканаўцу ролі Мануэля не ўдалося пазбавіцца дэкламацыйнасці, ён нават не пераадолеў вершу, не зрабіў яго размоўным, а яшчэ больш падкрэсліў прыроду яго — рытмічнасць і напеўнасць. Дона Хуан-Шышалаў ужо вельмі бескаляровая фігура, у той час як у п'есе гэта прывабны і з высокародным характарам чалавек.

Слугу дона Мануэля Касмэ артыст А. Чарнушчанка іграе як традыцыйную роллю хітрага, палыхлівага, богабавязнага слугі. Гэтыя агульныя рысы слуг, што часта сустракаліся ў заходне-класічнай літаратуры, трана адценныя актормі. Але асаблівасці іспанскага слугі так і засталіся невядомымі гледачу. Актар захапіў цікавымі ўчынкамі, імклівым дзеяннем, забыўся на характар вобраза, а таму і пераіграў яго.

Мастацкае афармленне А. Марыкса цямнае па колеру. Танцы пастаўлены балетмайстрам І. Ліневічам няўдала і неарганічна ўплецены ў канву спектакля. Актары танцуюць невыразна. А галоўнае, што ва ўсіх гэтых танцах нічога няма іспанскага, гэта — проста набор рухаў.

Спектакль «Дама-невідзімка» сведчыць аб тым, што рэжысёр М. Кавязін добра карыстаецца тэатральнымі сродкамі, прычым не для штукарства, а — больш псунага раскрыцця зместа п'есы, яе ідэі. Гэта відавочна і на другім спектаклі — «Лісічкі».

Каштоўнасць п'есы «Лісічкі» ў тым, што яна не толькі рэалістычна паказвае сучасныя ўзаемаадносіны людзей у капіталістычным грамадстве, але і выкрывае адноснась людзей-дасціпнікаў, ваглю.

Рэжыяна Гідэяс (арт. Н. Вінтаўкіна) не паказвае адрозня сваё кішюры. Глядач пазнае яе пры сустрэчы з братамі Аскарам і Бэням і паступова ўпэўняецца, што гэтая жанчына ўсё робіць толькі па разліку. Нізасць Рэжыяны заклячваюцца ў тым, што яна ў імя сваёй маты — дабрыцы грошай — не шкадуе нават і дачкі. Аднак, артыстка залішне падкрэслівае гэты, нібы спяшаючыся выкрыві Рэжыяну, чым зьядзіць вобраз і пасабляе яго драматычнасць. Хваляванне Рэжыяны артыстка перадае падзвыжэй прамітыўна (крыкам, адкідаваннем галавы назад, дэманічным позіткам). Усе гэтыя вонкавыя прыёмы, якія ўжывае Н. Вінтаўкіна, мала гавораць аб унутраным стане гераіні.

Абоды браты сыграны артыстамі такімі, як яны прадстаўлены аўтарам. Аскар (арт. У. Гуляўнік) хаця ціхі, але грубы, тупы, дэспатычны чалавек. Сваёю ён дамагаецца ўсімі даступнымі сродкамі. Вонкавы рысункі вобраза зроблены досыць ярка: ён жывуе, воўкам паірае на людзей, трохі цураецца хатняга асяроддзя. Артыст Б. Зубоўскі ў вобразе другога брата — Бэна, акцэнтнае ўвагу на рысы, якія характарызуюць яго, як чалавека справы, спакойнага, ўраўнаважанага, але таксама хітва і агіднага буржуа.

Гаранці (арт. Н. Шышалаў) выглядае ў спектаклі прэзерна сантыментальным. Чалавек, які разгадвае махлярства сваёй жонкі, не можа быць у дачыненні да яе такім добрым, якім ён паказаны ў спектаклі. Гаранці Халман больш жорсткі, настойлівы і ўпарта, чым яго паказвае выканаўца.

Аляксандра (арт. О. Пятрова) не знайшла яшчэ грані пераходу ад дзіцячай наўнасці да сталай дзючкі, якая разумее ўсё, што робіцца ў іх доме. Яна не гісторыка, а разумная і ўдумлівая дзюччынка. Ярка перадае артыстка драматычныя момэнты гэтай ролі — сутычка з маці. У гэтай сутычцы ёсць некаторая пераклічка характара дачкі з характарам сваёй маці — Рэжыяны.

Глыбока, а разам з тым неак па-жаночаму краваліна раскрыт вобраз жонкі Хабарта Бердзі артысткай А. Халінай. Чалавек, якога ў сям'і не паважаюць, лічыць непатрэбным, артыстка паказвае рознабакова. Яна разумее, што адбываецца ў гэтым доме і асуджае несправядлівасць, але ціха, перад сабой адной.

Спектакль «Лісічкі» паказаў, што п'есу рэалістычнага плана, псіхалагічнаму п'есу артысты могуць іграць лгчыі, жонкі рамантычнаю камядзю. Але бліжэй за ўсё актормі Бабруйскага тэатра, на маю думку, — класічная камядзю вядомага рускага драматурга А. Астроўскага «Праўда добра, а шчасце лепей». Акцэнт у спектаклі зроблены на каханні Паліксена да Платона, каханні, якое ўзнімае чалавека.

Паліксена (арт. А. Шах-Парон) — купецкая дачка Барабошава — біамерна кажае прыказчыка Платона. Яна, як і яе бабка, мае шэрым характар. Гэта правільна. Але разам з гэтым артыстка не здолела глыбока раскрыць душу гэтай закаханай дзючкі.

Ігра яе няроўная. Актрыса яшчэ не дасканала валодае мімікай і не заўсёды падтрымлівае сувязь з тымі дзейнымі асобамі, з якімі ёй даводзіцца сустракацца на сцэне.

Другая выканаўца Паліксены артыстка К. Трахтэнберг наўнасць гераіні давала да дзынта і зрабіла Паліксену дуренькай, чым і абдыкла вобраз.

Самы значнай удачай гэтага спектакля з'яўляецца вобраз Маўры Тарасаўны Барабошавай, створаны артысткай Р. Грудз. Гэтая ўладарная жанчына, хаця непісьменная, інтуіцыйна адчувае, што навакол яе знаходзяцца людзі, якія абкрадаюць яе і думваюць толькі аб сабе. Са сваімі дзюччымі Маўра строга, з Паліксенай таксама, але разам з тым яна пажывае яе. З сыман яна абыходзіцца груба, зневажае яго за тое, што той п'е. Маўра добра разумее людзей. Напрыклад, у Платоне яна ўбачыла чыснага чалавека. Узаемаадносіны з унцерам Гразноым цалкам раскрылі яе, як жанчыну, якая ў маладосці любіла і пагуляць. Удала выяўлены таксама і страх, прагнасць Маўры да грошай і разам з тым спалох за сваё купецкае сумленне, за свой аўтарытэт у грамадстве.

Даволі цікавы вобраз старога ўнцера Гразнога стварыў артыст Н. Раманаў. Можна за адно папракнуць артыста, што ён іныя рысы крыху пераігравае.

Адчуваецца ў спектаклі рытарычнасць — гэта ў першую чаргу Платон (Я. Зубоўскі) і прыжыны бытавізм у такіх вобразах, як Мухараў (арт. П. Бароўскі), Меркульч (арт. В. Левандоўскі) і Пелага (арт. Н. Кузняцова), і, вяршыня, некаторы аднастайнасць — Алянас Панфілч Барабошаў (арт. Б. Зубакоў).

Гэтыя тры работы і вызначаюць шлях тэатра, шлях правільны і творча асэнсаваны.

Асобна трэба сказаць аб налёце правінцыялізма, які вельмі моцна адчуваецца ў Бабруйскім тэатры. Часамі кіраўнікі тэатра і асобныя актормі, шукаючы лёгкага «прызнання» ў гледачы, ідуць у яго на повадак. Гэтым тлумачыцца і выбар п'ес — эфектыўны, крыху сантыментальныя, але «сходкі». Гэтым часамі вызначаецца і трактоўка асобных п'ес, і паводзіны некаторых актормі на сцэне. Усе шаблонныя рысы «гераіні» набыла актрыса Н. Вінтаўкіна і даволі неканона ў кожным спектаклі выяўляе іх перад гледачом. Інальг правінцыялізма парадзіў «дэкламацтва», паўзёрства, ілжывасць у выяўленні пачуццяў, супярэчнасць паміж унутраным станам актормі і словам, гэстам, пераігрыванне, якія вельмі адчуваецца ў многіх актормі Бабруйскага тэатра. Адсюль і другая якасць — дыктарства «гераі» або «гераіні» на сцэне.

Найбольш яркім узааселеннем правінцыялізма з'яўляецца самы слабы з паказаў наш Бабруйскі тэатр — спектакль «Здрада і каханне». Артыст М. Пайграйнак няправільна накіраваны рэжысёрам. Ён замест таго, каб у меру сваіх магчымасцяў выявіць рысы Фердынанда, — пыжычка, кахотнічае, дэкламуе тав заўзята, што гэта станаовіцца падобным да спеву, але ўсё-ж не дае ніякага ўвўлення аб вобразе. Артыстка Вінтаўкіна замест дэманічнай і ўладарнай брытанкі іграе саладкава-сантыментальную дробную блудніцу, якая «раскаляса». І да чаго-ж убогую вынаходку «найшоў» рэжысёр або актрыса, калі на словы Фердынанда «Я кахаю...» (хоць ён і не сказаў яшчэ — каго) ледзьве не кідаецца да яго ў абдымкі. І гэта робіць уладарная і вопытная лэды Мільфорд.

Амаль адзіным выключэннем у спектаклі «Здрада і каханне» з'яўляецца арт. О. Пятрова, якая выконвае ролі Луізы. Яна іграе сіціла і з выразным пачуццём.

Трэба сказаць, што работа над удасканальнем дыкціі слаба пастаўлена ў тэатры, так што ў некаторых актормі нельга разабраць ніводнага слова.

Нарэшце, Бабруйскую тэатру, які знаходзіцца ў самым цэнтры Беларусі, пара перайсці на беларускую мову.

Тэатру час ужо сур'эзна падумаць над пастаноўкай сучаснай п'есы. Тым больш, што ў партфелі тэатра ёсць п'еса беларускіх аўтараў.

А. ЕСАКОЎ.

Музыкальныя таленты

Студэнты Беларускай Дзяржаўнай кансерватыва паспяхова закончылі навучальны год. Вынікі навучання былі падагледзены на справаздачным канцэрце, які дзямі адбыўся ў Акруговым Думе афіцэраў. Гэты канцэрт прадманстраваў творчы дасягненні студэнтаў.

У кансерватыві выхоўваецца здольнае пакладзенне музыкантаў-выканаўцаў і спевачоў.

У гэтым канцэрце бралі ўдзел найбольш таленавіты студэнты. Праграма была рознастайнай. Выступалі: скрыпачы, піяністы, спевакі, студэнты кафедры духавых інструментаў, вялянчалісты, цымбалісты.

Спеласілі і самастойнасьцю выканання вылучаліся выступленні студэнтаў Б. Школьнікава (клас дацэнта Шэршэўскага), што выканаў 1-ую частку санаты Глазунова, і З. Бутовай, якая добра перадала імпрэсіянісці стыль музыкі Клода Дэбюсі.

Прыемнае ўражанне пакінула піяністка класа прафесара М. Бергера студэнтка Б. Бодніч, якая вельмі ўдала выканала санату на беларускіх народныя песні кампазітара Аладана.

З скрыпачоў, прадстаўленых у канцэрце, звяртаюць на сябе ўвагу А. Салодчанка (1 курс, клас прафесара А. Бяссмертага) і Леў Гарэлік (1 курс, клас прафесара А. Амтона). У апошняга ўжо цяпер бачны талент выканаўца — дудюнае гучанне скрыпкі, умельства валодаць інструментам.